

Hornborgasjön – inte bara tranor

Hornborgasjön är en stor och fantastisk fågelsjö som har restaurerats och fått tillbaka öppna vattenytor och stora mängder fåglar. I processen att åter höja vattenytan i sjön, har träd som växt upp i våtmarken dött och står kvar som skelett ute i sjön, där de tjänar som sittplatser för storskarvar och havsörnar.

Hornborgasjön är mest känd som Nordeuropas största rastplats för tranor, men det är inte bara tranorna som gör sjön värd ett besök. Vackert belägen i landskapet nedanför Billingen, är sjön som en enda stor magnet som drar till sig en stor mängd fåglar under alla årstider. Den är en av Europas viktigaste fågelsjöar och lockar till sig allehanda rovfåglar, vadare, doppingar, andfåglar, måsar, tärnor och sångare. Här kan fågelskådaren alltid få sitt lystmäte.

När inlandsisen drog sig tillbaka för 10 000 år sedan ombildades en havsvik här till sjö. Bosättningar har funnits här sedan dess. Under början av 1800-talet, då svält rådde, sänktes vattennivån för att större odlings- och betesmarker skulle

skapas. Sänkningarna fortsatte i etapper fram till 1933. Sjöns yta hade då minskats till en sjättedel och växte snabbt igen till ett träsk fyllt av vass och videbuskar. Sjön restaurerades 1992-95. Vattennivån höjdes, bladvass röjdes och betes- och slätterbruk återetablerades runt sjön.

TRANORNA

Det var kvarglömd potatis på fälten söder om Hornborgasjön som i början av 1900-talet fick tranor att börja rasta här. Tranornas ankomst hit under våren är sedan 1950-talet Hornborgasjöns största attraktion.

De första tranorna anländer från kontinenten i början av mars. De är efterlängtrade som vårens budbärare. Här rastar de och äter upp sig inför färden norr-

ut till häckningsplatserna. De kommer i allt större flockar och i början av april kan 13-14 000 tranor vara samlade på fälten i Hornborgasjöns sydvästra hörn. Trandansen pågår för fullt då. Här är ett liv och ett kiv. Tranornas trumpetande när de kommer inflygande och går ner för landning blandas med otaliga sångsvanars sång. Bussar, bilar, husvagnar och husbilar anländer i en strid ström till parkeringarna.

Tranorna kommer till fälten vid Trandansen vid soluppgången. De äter och dansar på fälten hela dagen. I solnedgången flyger de till sina sovplatser på grunt vatten i sjön, väl skyddade mot rovdjur.

150 TON KORN – 18.000 TRANOR
Tranorna visar upp sig på nära håll ditlockade av det korn som varje natt sprids ut på fälten ner mot sjön. Men tranor är

FOTO: KENT-OVE HVAAS

FOTO: HANS FALKLIND/ FALKNATUR.SE

Kämpande sothönor i våtmarken och tranor mot kvällshimlen, båda frekventa foto-objekt för Hornborgasjöns hundratusentals besökare.

allätare, i vanliga fall äter de fisk, grodor, ägg, fågelungar, insekter och frön. Under de veckor tranor rastar vid Trandansen har det de senaste åren spritts ut omkring 150 ton korn per säsong. Antalet tranor som rastar här har ökat stadigt under de senaste åren. Högsta dagsnotering är 18 500 tranor år 2009 (2011 var högst noteringen 15 400).

Antalet häckande tranor i Sverige beräknas ha tredubblats de senaste femtio åren. Från att ha häckat enbart i norra landet så ses häckande tranor i dag i hela Sverige ända ner till Skåne.

Men inte alla tranor drar vidare. Några stannar vid Hornborgasjön. 30-35 par häckar här. De är skygga och svåra att få syn på. Men alla sommartranor häckar inte. Några hundra tranor drar runt i området, en blandning av ungfåglar, änkor, änklingar och fåglar med någon skada.

MÅNGA BESÖKARE

Besöksantalet under våren är runt 150 000 personer.

Det har blivit en tradition för de mest inbitna tranentusiasterna att följa tranorna på deras väg norrut genom Europa och de rastar på samma platser som de impo-

På Fågeludden är utsikten magnifik från den nya plattformen, som syns i bakgrunden. Här finns också Pagoden som byggts på stolpar i vattnet och är ett besökscenter med utställning och kafé där man ser fåglar på nära håll och kan vandra på stigar och spänger intill sjön.

En del arter har under årens lopp minskat medan andra har ökat i antal. Men intrycken av ett myllrande fågelliv består. Sjön lockar en rad arter som skall häcka eller rasta.

ALLA FEM DOPPINGARTER

Sjön har idag ett rikt fågelliv med speciell

re, silkeshäger, ägretthäger, taggstjartseglare, styltlöpare och kohäger.

Hans Falklind

Läs mer om Hornborgasjön på:

www.hornborga.com

www.hornborgasjon.net/

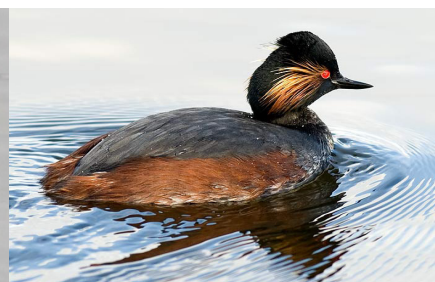
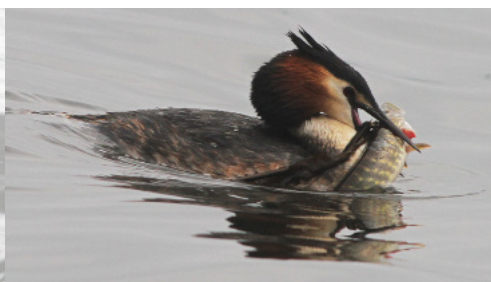

FOTO: HANS FALKLIND

Gråhake-, skägg- och svarthalsad dopping. Hornborgasjön är känd för att du kan se alla Europas fem doppingarter här.

nerande jättfåglarna. Flera entusiaster förväntas komma till arrangemanget från Tyskland, Belgien och Danmark men även från andra länder som Norge, Holland och Frankrike.

Men det stora flertalet besökare är vanliga svenskar som tycker det är fantastiskt att få se så många stora fåglar så nära. Tranan är med ovanstående besöksiffra den av alla vilda fåglar och djur som lockar flest människor till ett besöksmål.

MYLLRANDE FÅGELLIV

Men det är inte bara tranor som bjuds den fågelintresserade. Närmare 50 fågelarter kan ses under en och samma dag vid trandansen om man har tur och är envis. Fågelrikedomen är stor i och omkring hela Hornborgasjön.

många änder och doppingar. Här finns Sveriges alla fem häckande doppingarter, vanligast är skäggdopping och gråhakedopping och den mest spektakulära är svarthalsad dopping, som 2007 häckade med 135 par. Dessutom häckar här också ett antal vadare.

Sedan 1980 har det häckat 54 olika arter våtmarksfåglar i sjön. I bladvassarna runt sjön häckar bland annat trastsångare, rördrom, brun kärnhök och vattenrall. Efter restaureringen samlas årligen 10 000 grågäss för att rugga fram till slutet av juni.

Det dyker ibland upp de mest oväntade fåglar vid Hornborgasjön. En del är vilsekomna sällsyntheter från fjärran länder. Bland fåglarna vid Hornborgasjön har bland annat setts bronsibis, mongolpipa-

Det finns ett flertal fina utsiktsplatser runt sjön. Kartor och tips får du förstås vid något av bygdens besökscenter, t.ex. trandansen.